МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Перспективи та можливості сучасної стоматологічної науки і практики», присвяченої 85-річчю з дня народження професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Куцевляка Валерія Ісайовича

25 вересня 2026 р.

ХАРКІВ 2026

П 27
УДК 616.31:001.89](477)(063)

Перспективи та можливості сучасної стоматологічної науки і практики : тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю з дня народження професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Куцевляка Валерія Ісайовича, 25 вересня 2026 р. – Харків: ХНМУ. – 128 с.

Подано тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції «Перспективи та можливості сучасної стоматологічної науки і практики», присвяченої 85-річчю з дня народження професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Куцевляка Валерія Ісайовича за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок, які виконані викладачами вищої школи, науковими співробітниками, аспірантами.

Для викладачів, наукових працівників, аспірантів, студентів, фахівців.

Тези доповідей відтворені з авторських оригіналів.

УДК 616.31:001.89](477)(063)

© Харківський Національний медичний університет, 2026

PREVENTION AND MANAGEMENT OF ANXIETY IN PATIENTS WITH GENERALIZED PERIODONTITIS AMONG THE CIVILIAN POPULATION IN A COMBAT ZONE

Khudiakova Maryna

Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

Generalized periodontitis (GP) is a multifactorial dental disease characterized by an infectious-inflammatory process in the periodontal tissues, leading to the gradual destruction of the tooth's supporting and retaining structures and resorption of the alveolar ridge (Mazur I.P., 2023). The presence of stress has a significant impact on the body's resistance and, consequently, on the development, course, and treatment of periodontal diseases. Its presence should be taken into account in the comprehensive treatment of patients with generalized periodontitis (Kononova O.V., 2019). Hostilities in the eastern regions of Ukraine have been ongoing since 2014; however, martial law has not been declared across the entire territory of the country, and the specifics of providing dental periodontal care to the civilian population in the zone of active hostilities have not been analyzed previously (Kanyura O.A., 2022). Unfortunately, dental treatment causes a certain degree of fear in patients; during dental appointments, dentists observe anxiety, psycho-emotional stress, and fear in approximately 40.9% of patients (Gorodnov E.V., 2024).

Anxiety is a state of heightened tension and a certain readiness to perceive a threatening stimulus. Since this state of tension is uncomfortable for the body, it "serves as a motivation to escape a dangerous situation, thereby reducing the intensity of tension and, possibly, the chances of encountering a traumatic stimulus" (Mowrer O.H., 1940). The emergence and consolidation of anxiety are linked to the unmet primary developmental needs of the child, which take on an exaggerated character (Horney K., 1978). Neurotic disorders are conditioned emotional responses and follow Pavlov's model. During his research, the author found that it is easy to induce acquired anxiety, but extremely difficult to eliminate it (Watson, D., 1984).

Anxiety focuses on the experience of emotional discomfort associated with the anticipation of adversity or a sense of impending danger. In other words, the term "anxiety" is most often used to describe a temporary mental state of an unpleasant nature that is triggered by the influence of stressors. Anxiety arises when an individual perceives a particular stimulus or situation as containing potential elements of danger, threat, or harm (Spilberger C.D., 1975) and (Lazarus R.S., 1984).

Neuropsychophysiological states of anxiety in humans, which characterize their condition, are associated with a decrease in the amplitude of the frequency components of the electroencephalogram (EEG). These characteristics are linked to the activity of the frontal, temporal, parietal, and central regions of the cerebral cortex. The characteristics of evoked and EEG-related responses indicate specific features of patients' anxiety reactions: the reaction begins earlier in these patients, but the analysis of information takes longer (Chornyi, S.V., 2007).

An analysis of the literature allows us to conclude that a prolonged state of anxiety leads to exhaustion and the development of typical psychosomatic disorders. The pathogenic effects of excessive anxiety on human health manifest in three main ways:

1. Disorders of the musculoskeletal system. Constant muscle tension disrupts the innervation of tissues, leading to inflammation in the muscles, ligaments, and joints; as a result, a person may experience pain in the back, neck, shoulders, and legs, as well as headaches due to impaired blood supply to the brain.

2. Impaired psycho-emotional regulation. Excessive physical and mental arousal not only causes insomnia (which 67.5% of patients complain about) but also reduces sleep quality. A person does not feel well-rested, even if they have slept the necessary eight hours. Inadequate sleep increases nervousness, excitability, and irritability, while reducing attention, memory, and self-control.

3. Metabolic disorders. Increased glucose production disrupts metabolic regulation: people may experience a decreased or increased appetite, develop excessive cravings for sweets, some may gain weight even without overeating, while others may feel weakness, drowsiness, chronic fatigue, and so on.

The aim of this study is to examine the problem of generalized periodontitis in civilian patients residing in a combat zone, as associated with manifestations of anxiety, and to identify preventive methods for overcoming dental anxiety in civilian patients residing in a combat zone.

Materials and Methods. This cross-sectional study included 82 patients who sought dental and periodontal care at the University Dental Center (UDC) of the Department of Dentistry at Kharkiv National Medical University (KNMU) between 2022 and 2024. Among the examined patients were 45 (54.8%) men and 37 (45.1%) women aged 35–55 years. The condition of periodontal tissues was assessed according to the International Classification of Periodontal Diseases (2017). In addition, the groups were tested using the Korach Dental Anxiety Scale (DAS); this method was used to assess anxiety, fear, and other negative emotions associated with treatment and visits to the dental clinic. Prior to the start of the examination and treatment of generalized periodontitis in patients exhibiting signs of anxiety, in accordance with the study protocol, voluntary informed consent to participate in the study was obtained from the civilian population residing in the combat zone.

Results and Discussion. During the initial examination of patients with generalized periodontitis associated with symptoms of anxiety, the most prominent complaints were bleeding while eating solid foods (95.8% of patients), discomfort in the gums (80.3%), accompanied by complaints of mobility of individual teeth (45.7%), bad breath (60.5%), and rapid plaque formation (64.4%). During the physical examination, patients exhibited hyperemia, a cyanotic tinge of the gums, changes in the shape of the gingival papillae, thickening of the marginal ridge, and looseness and swelling of the gums. Significant deposits of supragingival and subgingival calculus were observed in 75.4% of the examined patients. In addition, periodontal pockets with depths ranging from 2.0 to 4.0 mm were observed in 39.5% of patients, predominantly in the interdental spaces. We also identified gender differences regarding satisfactory oral health, which was more frequently diagnosed in women: 18.7% versus 26.9% in men ($p < 0.01$). Consequently, poor oral hygiene was more

common among men than among women: 52.5% versus 26.3% ($p < 0.05$). The results indicate poor oral health among patients, which is one of the etiological factors contributing to the development of periodontal disease.

We also conducted testing using the Korach Dental Anxiety Scale (DAS). The results of the study suggest that patients do not experience any particular anxiety while waiting for their dental appointment (22.5% of women and 37.7% of men), 1.6% of female patients and 26.5% of male patients experience anxiety; 37.5% of women and 15.9% of men fear pain; and 25.5% of women and 19.5% of men are frightened by the dentist's potential actions. The survey results revealed that feeling relaxed in the dentist's chair while the drill is being prepared for use is characteristic of 2.4% of women and 11.1% of men; a state of anxiety is characteristic of 18.2% of female patients and 32.6% of male patients; tension is present in 29.3% of women and 24.2% of men; anxiety and fear are experienced by 22.9% of women and 18.7% of men.

An analysis of scientific sources provided an opportunity to review the methodological works of many authors who recommend techniques and exercises for improving emotional well-being, relieving anxiety, and coping with stressful situations. Many authors recommend breathing exercises and physical exercises.

Breathing is a central physiological process in humans. On the one hand, it supplies every cell in the body with oxygen, determines the metabolic rate and overall vitality; on the other hand, it influences brain structure and determines a person's mental state (Kokun, O. M., 2006).

Mastering methods for normalizing autonomic functions, alleviating neuropsychological stress, and using relaxation techniques and strategies to suppress unwanted reactions in challenging situations; acquiring skills to boost energy, increase overall vitality, and enhance an individual's inner stability and neuropsychological resilience (Igumnova, O.B., 2014).

Using the breathing exercises pioneered by K. Buteyko, A. Strelnikova, and Y. Vilunas, our body is saturated with oxygen, blood circulation improves, metabolic processes are accelerated, our emotional state stabilizes, and our immune system is strengthened (Porada, A., Solodovnik, O. V., Prokopchuk, N. Ye., 2008).

Breathing exercises improve and stimulate external respiration, aid in recovery after physical exertion, and have a specific beneficial effect on individuals with special needs who have impaired respiratory function. Given their significance and the wide-ranging impact on a person's functional state, breathing exercises are grouped under the general term "breathing exercises" which encompasses various types of exercises, vocal exercises, and different sets of gymnastic exercises and types of breathing exercises, including the Eastern breathing exercises of Tai Chi-Qigong; Bodyflex; and yoga routines (Semenov A.M., Lazurenko S.I., 2013).

Breathing exercises are a system of breathing techniques and an effective way to improve one's health. Breathing exercises improve and stimulate the function of external respiration, promote faster recovery after physical exertion, and have a positive effect in cases of certain respiratory diseases (Ivanova L. I., Suschenko L. P., 2012).

An analysis of the scientific and methodological literature makes it possible to select various methods and exercises for overcoming dental anxiety and stress in patients with generalized periodontitis among the civilian population who are experiencing symptoms of anxiety and are located in a combat zone. The proposed techniques can be used for self-help and to regulate emotional states. Exercises should be selected on an individual basis: for some people, it is easier to normalize their psychological state through muscle relaxation, while for others, it is through physical activity; some people make better use of their imagination, while others rely on abstract-logical thinking. Therefore, it is advisable to try all the techniques but apply only those that prove to be the most effective.

Conclusion: An analysis of theoretical sources and the conducted study on the issue of overcoming anxiety and negative emotional states among civilians in combat zones who have generalized periodontitis allows us to conclude that that a prevention program should be comprehensive in nature and aimed at encouraging patients to reflect on their experiences and teaching them self-control in emotionally stressful and anxiety-provoking situations.

ЗМІСТ

Життєвий шлях та основні напрями наукової школи Куцевляка Валерія Ісайовича

Проф. Любченко Олександр Володимирович, проф. Любченко Ольга Валеріївна 3

Застосування клітинної та тканинної терапії в медицині й стоматології

Куцевляк В. Ф., Любченко О. В. 15

Мої зустрічі із проф. В. І. Куцевляком

Маланчук В. О. 22

Досвід ДУ «інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України» в забезпеченні хірургічної реабілітації при усуненні наслідків вогнепальних поранень щелепно-лицевої ділянки

Гулюк А. Г., Зубок Д. І. 28

Від поверхні до функції: роль протоколів препарування у формуванні адгезії та герметичності реставрацій

Григор'єв Д. Г., Лахтін Ю. В. 31

Концепція лікування скупченості зубів у пацієнтів із дистальною оклюзією

Дмитренко М. І., Смаглюк Л. В. 34

Сучасний погляд на субперіостальну імплантацію: еволюція методу, цифрові технології та клінічні перспективи

Старікова С. Л. 37

Prevention and management of anxiety in patients with generalized periodontitis among the civilian population in a combat zone

Khudiakova Maryna 40

Світлотерапія як альтернативний метод лікування захворювань порожнини рота

Велігоря І. Є. 45

Оптимізація регенераторних процесів тканин пародонта шляхом локального застосування гіалуронової кислоти та плазмогелю

Вишневська Г. О. 48

До ювілею кафедри стоматології дитячого віку та імплантології

Григорова А. О., Гречко Н. Б., Кузіна В. В., Ярославська Ю. Ю., Скляр С. О., Михайленко Н. М., Хмиз Т. Г., Мікулінська-Рудіч Ю. М., Власов А. В......51

Порівняльна оцінка скелетних і дентоальвеолярних ефектів різних методів розширення верхньої щелепи у дорослих

Григоров С. М., Любченко О. О......56

Динаміка інтенсивності карієсу зубів у дітей з епілепсією під впливом лікувально-профілактичного комплексу

Коновалов М. Ф., Дєньга О. В., Тарасенко І. Й., Новікова Ж. О., Цевух Л. Б......59

Науковий гурток кафедри стоматології дитячого віку та імплантології хнму: традиції, що формують майбутнє

Кузіна В. В., Гармаш О. В., Мікулінська Ю. М. 61

Ефективність стандартних і персоналізованих оклюзійних кап у пацієнтів із патологічною стертістю зубів та дисфункцією скронево-нижньощелепного суглоба

Костюк Т. М., Дєньга М. П. 65

Мінімально-інвазивний підхід у профілактиці карієсу апроксимальних поверхонь зубів у дітей з ортодонтичною патологією

Кузіна В. В., Хмиз Т. Г., Мікулінська Ю. М. 67

Наставництво та рання клінічна автономія студентів-стоматологів: досвід виконання повного протоколу імплантації під супервізією викладача

Лобур М. О., Луценко А. О., Якименко Р. О. 70

Інструментальна оцінка ефективності оклюзійних накладок у складі брекет-систем та елайнерів у пацієнтів із дисфункціями скронево-нижньощелепного суглоба

Любченко О. В., Станішевський О. А. 73

Досвід застосування оперативно-ортопедичного методу лікування при переломах вилицеорбітального комплексу

Парасочкіна В.В., Лунгу В. І., Лунгу К. В. 76

Перспективи застосування регенеративних технологій у комплексному лікуванні бойових та побутових травм щелепно-лицевої ділянки

Петрашко В. Я., Любченко О. В. 80

Наукове видання

ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ
СУЧАСНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ

Тези доповідей

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 85-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ПРОФЕСОРА, ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА
НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ
КУЦЕВЛЯКА ВАЛЕРІЯ ІСАЙОВИЧА

Формат 60×86 /16. Ум. друк. арк. 8

Безкоштовно

Видавець і виготовлювач ХНМУ
пр. Науки, 4, м. Харків, 61000